

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

12

Förslag till statsbudget för 2009

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	9
2.3	Skatteutgifter.....	10
2.4	Mål	11
2.5	Resultatredovisning	11
2.5.1	Indikatorer och tidigare mål.....	11
2.5.2	Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen	11
2.5.3	Principerna för stödets utformning	11
2.5.4	Samhällsekonomin är viktig för barnfamiljerna	12
2.5.5	Familjepolitikens omfördelade effekt.....	12
2.5.6	Barnafödandet	14
2.5.7	Resultat av verksamhetsmål inom föräldraförsäkringen	15
2.5.8	Resultat av verksamhetsmål inom underhållsstödet	15
2.6	Revisionens iakttagelser.....	16
2.7	Politikens inriktning	16
2.8	Budgetförslag	18
2.8.1	1:1 Allmänna barnbidrag	18
2.8.2	1:2 Föräldraförsäkring	19
2.8.3	1:3 Underhållsstöd.....	20
2.8.4	1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	21
2.8.5	1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn	22
2.8.6	1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	23
2.8.7	1:7 Pensionsrätt för barnår	24
2.8.8	1:8 Bostadsbidrag.....	25

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet.....	9
2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011. Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	10
2.3 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	10
2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, netto	10
2.5 De ekonomiska familjestödets betydelse för inkomstjämligheten. Samtliga individer år 2007.....	12
2.6 Anslagsutveckling 1:1 Allmänna barnbidrag.....	18
2.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Allmänna barnbidrag.....	18
2.8 Anslagsutveckling 1:2 Föräldraförsäkring.....	19
2.9 Anslagetts komponenter.....	19
2.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Föräldraförsäkring.....	20
2.11 Anslagsutveckling 1:3 Underhållsstöd	20
2.12 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Underhållsstöd	21
2.13 Anslagsutveckling 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	21
2.14 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Bidrag till internationella adoptionskostnader.....	22
2.15 Anslagsutveckling 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn.....	22
2.16 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn.....	23
2.17 Anslagsutveckling 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn.....	23
2.18 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	23
2.19 Anslagsutveckling 1:7 Pensionsrätt för barnår.....	24
2.20 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:7 Pensionsrätt för barnår.....	25
2.21 Anslagsutveckling 1:8 Bostadsbidrag.....	25
2.22 Volymer och medelsersättningar för bostadsbidraget 2007–2011	26
2.23 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:8 Bostadsbidrag.....	26

Diagramförteckning

2.1a	En jämförelse av ekonomisk standard mellan hushåll med och utan barn. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet, median åren 2003-2007 (2007 års priser).....	13
2.1b	Utvecklingen av ekonomisk standard mellan åren 2003-2007 för hushåll med och utan barn. Jämförelseår 2003 (2007 års priser).....	13
2.2	Andelen individer med relativt sett svag ekonomi under perioden 2003-2007.....	14
2.3	Antal födda barn under 1980-2007.....	15
2.4	Pappornas andel av uttagna föräldrapenningdagar, 12 månaders glidande medelvärde.....	19

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4),
2. godkänner målet Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer (avsnitt 2.4),
3. för budgetåret 2009 anvisar anslagen under utgiftsområde 12 *Ekonomisk trygghet för familjer och barn* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		Anslagstyp	
1:1	Allmänna barnbidrag	Ramanslag	23 373 000
1:2	Föräldraförsäkring	Ramanslag	31 148 179
1:3	Underhållsstöd	Ramanslag	1 986 000
1:4	Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	Ramanslag	35 784
1:5	Barnpension och efterlevandestöd till barn	Ramanslag	991 000
1:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	Ramanslag	2 741 900
1:7	Pensionsrätt för barnår	Ramanslag	5 077 000
1:8	Bostadsbidrag	Ramanslag	3 113 000
Summa			68 465 863

2 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn är indelat i tre områden:

Generella bidrag

- allmänna barnbidrag
- bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Försäkring

- föräldraförsäkring
- barnpension och efterlevandestöd till barn
- pensionsrätt för barnår

Behovsprövade bidrag

- bostadsbidrag
- underhållsstöd
- vårdbidrag för funktionshindrade barn

Samhällets stöd till hushåll inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgifts-sida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av skatteutgifter. Den sänkta mervärdesskatten för livsmedel redovisas som en skatteutgift under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, eftersom familjer med barn är en viktig målgrupp för detta stöd. Även den jämställdhetsbonus som infördes den 1 juli 2008 redovisas som en skatteutgift under utgiftsområdet. Jämställdhetsbonusen innebär att en arbetande förälder kan erhålla en bonus via kreditering av skattekontot.

Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljer är studiebidragen under utgiftsområde 15 Studiestöd, samt maxtaxan i förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
1:1 Allmänna barnbidrag	23 516	23 387	23 458	23 373	23 344	23 405
1:2 Föräldraförsäkring	27 662	29 426	29 265	31 148	33 159	35 180
1:3 Underhållsstöd	2 123	2 090	2 062	1 986	1 932	1 875
1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	28	36	25	36	36	36
1:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	1 009	1 007	998	991	975	948
1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 637	2 719	2 666	2 742	2 789	2 804
1:7 Pensionsrätt för barnår	4 592	4 833	4 833	5 077	5 332	5 587
1:8 Bostadsbidrag	3 377	3 199	3 121	3 113	3 032	2 937
Totalt för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	64 945	66 697	66 428	68 466	70 599	72 772

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utgifterna inom utgiftsområdet blev 2007 cirka 1,1 miljarder kronor lägre än anvisade medel. För 2008 beräknas utgifterna bli 66,4 miljarder kronor vilket är 0,3 miljarder kronor lägre än budgeterat. I förhållande till 2007 beräknas utgifterna för 2008 bli 1,5 miljarder kronor högre.

Ökningen inom utgiftsområdet återfinns framförallt inom anslaget Föräldraförsäkring och beror i huvudsak på ökade volymer. Utgifterna inom utgiftsområdet beräknas 2009 uppgå till 68,4 miljarder kronor.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011. Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	66 697	66 697	66 697
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	25	-2	-2
Övriga makroekonomiska förutsättningar	280	331	238
Volymer	1 464	3 573	5 839
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny ramnivå	68 466	70 599	72 772

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 2.3 Ramnivå 2009 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor	
	2009
Investeringar	-
Transfereringar	68 466
Verksamhetskostnader	-

2.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till hushåll inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett överuttag

av skatt i förhållande till normen. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som ett medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar statsbudgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna finns i regeringens skrivelse 2007/08:123 Redovisning av skatteutgifter 2008. I det följande redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som är att hänföra till utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, netto

Miljoner kronor		
	Prognos 2008	Prognos 2009
Livsmedel	20 380	21 130
Jämställdhetsbonus	0,1	100
Totalt för UO 12	20 380,1	21 230

Den skatteutgift som redovisas för livsmedel är den nedsatta mervärdesskattesatsen för livsmedel. En viktig målgrupp för denna nedsättning är familjer med barn, vilket är anledningen till att den redovisas här. Som livsmedel räknas inte vatten från vattenverk, spritdrycker, vin, starköl och tobaksvaror.

Den 1 juli 2008 infördes en jämställdhetsbonus. Syftet är att förbättra förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män i ansvaret för hem och barn, i uttaget av föräldraförsäkringen och på arbetsmarknaden. Genom att öka familjernas ekonomiska möjligheter att fördela föräldraledigheten mer jämlikt förbättras förutsättningarna för jämställdhet och barnets relation med båda föräldrarna stärks. Genom att förstärka motiven att återgå till arbete motverkas osakliga löneskillnader. Reformen innebär att en arbetande förälder kan erhålla en bonus via kreditering av skattekotot på maximalt 3 000 kronor i månaden, under förutsättning att föräldrarna delar på uttaget av föräldrapenning. Hur stor bonusen blir för den enskilde styrs dels av förvärvsinkomsten, dels av i vilken utsträckning föräldrarna delar på föräldrapenningen. Jämställdhetsbonusen beräknas medföra minskade inkomster på statsbudgeten om cirka 0,1 miljarder kronor 2008, cirka 100 miljarder kronor 2009, cirka 150 miljarder kronor 2010 och cirka 200 miljarder kronor 2011.

2.4 Mål

Regeringens förslag: Nuvarande mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik upphävs.

Följande mål ska gälla för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn: Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (avsnitt 10.4.1, volym 1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden. Mot denna bakgrund bör målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik upphävas.

Det mål som tidigare gällde för politikområdet Ekonomisk familjepolitik bör gälla för utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Indikatorer och tidigare mål

Resultatredovisningen i det följande görs i förhållande till det mål som gällde för politikområdet Ekonomisk familjepolitik 2007, dvs. att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska inom ramen för den generella välfärden.

Resultatredovisningen inleds med en beskrivning av principerna för utformningen av den ekonomiska familjepolitiken. Därefter används ett antal resultatindikatorer för att mäta måluppfyllelsen inom området. Var och en av indikatorerna innehåller ett eller flera mått som på olika sätt beskriver hur familjepolitiken reducerar de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn. Följande indikatorer används:

- familjepolitikens omfördelningseffekt,
- fördelning av ekonomisk standard,
- barnafödandet.

Beräkningarna är baserade på 2006 års uppgifter men framskrivna till 2007 års ekonomiska och demografiska förhållanden. Värdet för 2007 är med andra ord en prognos. För beskrivning av metoder och definitioner hänvisas till bilaga 3 Fördelningspolitisk redogörelse i 2007 års ekonomiska vårproposition.

2.5.2 Sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen

Genom generella bidrag, försäkringar och behovsprövade bidrag bidrar den ekonomiska familjepolitiken till att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn. Under 2007 bidrog den ekonomiska familjepolitiken till att minska inkomstskillnaderna i samhället med 3,1 procent (mätt som negativt bidrag till Ginikoefficienten). I den bemärkelsen bedöms målet vara uppfyllt.

Konjunkturen med ökad tillgång till arbete, ökade löner samt reformer inom den ekonomiska familjepolitiken har påverkat hushållens disponibla inkomst positivt. Under perioden 2003-2007 har samtliga hushållstyper fått reala ökning av sin ekonomiska standard (mätt som disponibel inkomst per konsumtionsenhet). Ensamstående med barn, ensamstående utan barn och sammanboende med ett barn har alla ökat sin ekonomiska standard med 15-16 procent. Sammanboende med två barn eller fler har ökat sin ekonomiska standard med 23 procent. Sammanboende utan barn har ökat sin ekonomiska standard med 27 procent.

2.5.3 Principerna för stödets utformning

För att stödja barnfamiljerna har staten byggt upp olika system som syftar till att ge en ekonomisk trygghet under perioder med ökad försörjningsbörda. Detta innebär dels en utjämning av de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn, dels en utjämning av de ekonomiska villkoren för familjer över livscykeln.

Den ekonomiska familjepolitiken påverkar barnfamiljernas relativa ekonomiska position på ett antal olika sätt. Barnbidraget är ett generellt

bidrag som utjämnar mellan perioder med och utan försörjningsansvar. Föräldraförsäkringen, dvs. föräldrapenning, havandeskapspenning och tillfällig föräldrapenning, kompenserar för en stor del av inkomstbortfallet under föräldradighet. Inkomstförsäkringar leder också till viss omfördelning från hög- till låginkomsttagare. Föräldraförsäkringen bidrar till att småbarnsföräldrar kan behålla sin anknytning till arbetslivet och ger föräldrarna möjlighet att ta ett jämställt ansvar för sina barns utveckling.

De inkomstprövade förmånerna har störst utjämnande effekt på inkomstskillnaderna eftersom de går till familjer med låga inkomster och/eller relativt stor försörjningsbörda. Nackdelar med dessa bidrag är att de skapar marginal-effekter, vilka riskerar att hålla kvar individer och hushåll i ett bidragsberoende.

Faktorer som påverkar utgiftsutvecklingen inom familjepolitiken är, förutom nya reformer och den samhällsekonomiska utvecklingen, även den demografiska utvecklingen. Om antalet födda barn ökar får detta omedelbart effekt på flera av de anslag som politikområdet omfattar.

2.5.4 Samhällsekonomi är viktig för barnfamiljerna

Det finns många faktorer som påverkar hushållets ekonomiska välfärd. Barnfamiljernas inkomster kommer i huvudsak från förvärvsarbete och därför har konjunkturläget stor betydelse för hushållets försörjningsmöjligheter. Arbetslöshet och låg utbildning kan vara orsak till låg ekonomisk standard. Konsekvenserna av låga inkomster blir självfallet mer kännbara ju större försörjningsbördan är. Lösningen på dessa problem återfinns inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan inom andra områden såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt samhällsekonomi i stort. Den ekonomiska familjepolitiken bör därför ses i ett större sammanhang, i vilket olika politikområden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas ekonomiska välfärd. Stor påverkan på barnfamiljernas ekonomi har – utöver de ekonomiska stöden som redovisas i detta avsnitt – andra åtgärder i form av transfereringar, skatter och subventioner utanför den ekonomiska familjepolitiken.

2.5.5 Familjepolitikens omfördelningseffekt

I detta avsnitt är syftet att beskriva hur familjepolitiken och dess förmåner påverkar omfördelningen av inkomster i befolkningen. Det mått som används anger bland annat hur mycket respektive verksamhetsområde inom familjepolitiken minskar den totala skillnaden i disponibel inkomst. Måttet är beräknat som ett bidrag till Ginikoefficienten. Ett negativt bidrag till Ginikoefficienten betyder att bidragen i fråga gynnar individer i de lägre inkomstdecilerna mer än individer i de högre decilerna. Sammantaget minskar den ekonomiska familjepolitiken inkomstskillnaderna i samhället med 3,1 procent, vilket framgår av tabell 2.5.

Tabell 2.5 De ekonomiska familjestödets betydelse för inkomstjämligheten. Samtliga individer år 2007

	Andel av disponibel inkomst per konsumtionsenhet	Bidrag till Ginikoefficienten %
Den ekonomiska familjepolitiken	5,4	-3,1
<i>varav:</i>		
generella bidrag	2,3	-1,0
försäkring	2,1	-0,6
behovsprövade bidrag	1,0	-1,5

Källa: Försäkringskassan, HEK 2006 framskrivit till 2007

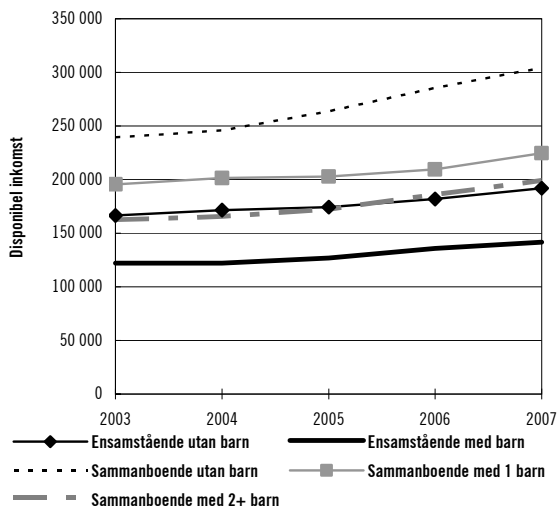
De behovsprövade bidragen utjämnar inkomstskillnaderna mest, vilket kan förklaras av att dessa till stor del är inkomstprövade. Merparten av den utjämnande effekten åstadkoms genom bostadsbidraget eftersom detta bidrag är riktat till dem med de lägsta inkomsterna. Den ekonomiska familjepolitiken kan i detta avseende sägas vara träffsäker och betydelsefull för ekonomiskt utsatta barnfamiljer. De behovsprövade bidragen, framförallt bostadsbidragen, står dock samtidigt för en stor del av marginaleffekterna för familjer med låga eller medelhöga inkomster, vilket riskerar att hålla kvar dessa hushåll i ett bidragsberoende.

Även de generella bidragen har stor betydelse för utjämnning av inkomstskillnaderna. Regeringens generella välfärdspolitik omfattar alla, inte bara de mest utsatta. Den utjämnar ekonomiska resurser och levnadsförhållanden och ger goda fördelningseffekter. Skillnaden

mellan till exempel bostadsbidraget och barnbidraget är att bostadsbidraget är koncentrerat enbart till de ekonomiskt utsatta barnfamiljerna, medan barnbidraget fördelas på alla barnfamiljer. Kostnaden för att uppnå den utjämnande effekten är betydligt högre för de generella bidragen, eftersom dessa utbetalas till alla barnfamiljer. Kostnaden för de generella bidragen uppgick under 2007 till 23,5 miljarder kronor och för de behovsprövade bidragen till 8,1 miljarder kronor.

I diagram 2.1a redovisas barnfamiljernas relativa ekonomiska standard i förhållande till hushåll utan barn. Där framgår att sammanboende utan barn har haft den högsta inkomststandard under hela den redovisade perioden. Ensamstående utan barn har haft högre inkomststandard än ensamstående med barn.

Diagram 2.1a En jämförelse av ekonomisk standard mellan hushåll med och utan barn. Disponibel inkomst per konsumtionsenhet, median åren 2003-2007 (2007 års priser)

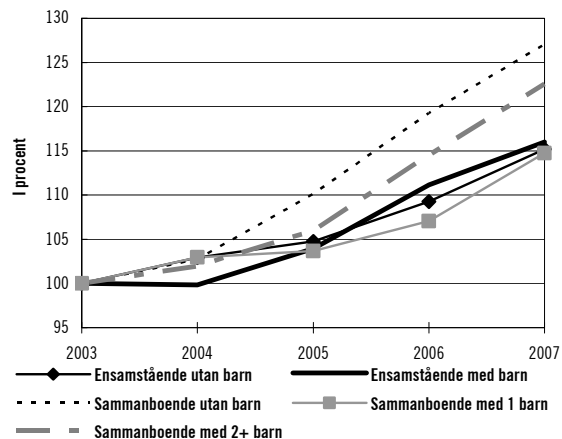
Källa: Socialdepartementets beräkningar, HEK 2005 framskrivet till 2007

Inkomstutvecklingen för samtliga hushåll är mycket svag fram till 2004 för att därefter öka. Denna inkomstförstärkning sammanfaller med uppgången i konjunkturen samtidigt som det sker reformer på det familjepolitiska området. Den ekonomiska standarden för ensamstående med barn uppgår till 74 procent av inkomststandard för ensamstående utan barn 2007. Sammanboende med ett barn har på samma sätt en ekonomisk standard som uppgår till 74 procent av den ekonomiska standarden för sammanboende utan barn. Den ekonomiska standarden

sjunker ju fler barn som finns i hushållet; sammanboende med två barn eller fler har en ekonomisk standard motsvarande 66 procent av standarden hos sammanboende utan barn. Sammanboende med barn har högre ekonomisk standard än ensamstående med barn, vilket främst förklaras av att de sammanboende har två hushållsinkomster och delar på hushållsutgifterna.

För att vidga analysen kan samma utveckling också beskrivas som den relativa utvecklingen av disponibel inkomst per konsumtionsenhet sedan 2003. År 2003 är satt till 100 och ett värde på t.ex. 110 innebär att disponibel inkomst har ökat med 10 procent sedan 2003.

Diagram 2.1b Utvecklingen av ekonomisk standard mellan åren 2003-2007 för hushåll med och utan barn. Jämförelseår 2003 (2007 års priser)

Källa: Socialdepartementets beräkningar, HEK 2005 framskrivet till 2007

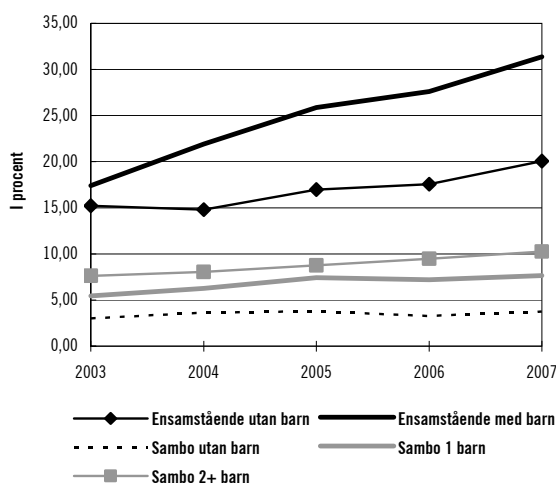
Diagrammet visar i fasta priser en kraftig real ökning av den ekonomiska standarden för samtliga hushållstyper mellan åren 2003 och 2007. Ensamstående med barn, ensamstående utan barn och sammanboende med ett barn har alla ökat sin ekonomiska standard med 15-16 procent. Sammanboende med två barn eller fler har ökat sin ekonomiska standard med 23 procent. Mest har standarden ökat för sammanboende utan barn, för vilka standarden har ökat med 27 procent. Konjunkturuppgången med ökad tillgång på arbete och växande löner samt reformer inom den ekonomiska familjepolitiken är förklaringar till ökningarna.

Fördelning av ekonomisk standard

I diagram 2.2 redovisas andelen individer med relativt sett svag ekonomi under perioden 2003-2007. Hushållen är uppdelade efter familjesammansättning. Hushåll med relativt sett svag ekonomi är de som har en ekonomisk standard som understiger 60 procent av median disponibel inkomst per konsumtionsenhet.

Det är viktigt att poängtera att måttet som används är relativt och innebär att inkomstgränsen för fattigdom varierar över tiden. I en högkonjunktur kan gränsen höjas för vad som avses med en relativt sett svag ekonomi om medianinkomsten ökar. Resultatet kan då bli att andelen med relativt sett svag ekonomi ökar i takt med att ekonomin i landet förbättras trots att även de med svag ekonomi absolut sett fått det bättre. I en konjunkturedgång kan resultatet bli det omvända, dvs. den ekonomiska avmattningen kan leda till att färre hamnar under gränsen för relativt sett svag ekonomi.

Diagram 2.2 Andelen individer med relativt sett svag ekonomi under perioden 2003-2007

Källa: Försäkringskassan, HEK 2005 framskrivet till 2007.

Generellt gäller att en betydligt högre andel av de ensamstående med och utan barn har en relativt sett svag ekonomi jämfört med sammanboende hushåll. Ensamstående med barn, varav tre fjärdedelar är kvinnor, är den grupp som har störst andel individer med relativt sett svag ekonomi under hela perioden. Cirka 17 procent i denna grupp hade en ekonomisk standard under 60 procent av medianinkomsten 2003. Den andelen har 2007 ökat till nära 31 procent, vilket motsvarar cirka 135 000 barn till ensamstående

föräldrar. Dock har i detta sammanhang inte helt kunnat tas hänsyn till att en del av dessa barn egentligen bor halva tiden hos båda föräldrarna, vilket sannolikt ökar den ekonomiska standarden något för barnet och den förälder som här klassas som ensamstående. Barnets andra förälder som här inte klassas som ensamstående med barn skulle på motsvarande sätt uppvisa en något lägre ekonomisk standard om statistiken över barnets växelvisa boende hade varit mer korrekt. Andelen barn som bor växelvis har ökat betydligt under senare år.

Andelen sammanboende med barn med relativt svag ekonomi är betydligt lägre än för ensamstående med barn. Andelarna ökar något, från mellan fem och åtta procent 2003 till mellan åtta och tio procent 2007, beroende på antalet barn. Andelen barn med sammanboende föräldrar och relativt sett svag ekonomi är också betydligt lägre jämfört med i gruppen barn till ensamstående. Det faktiska antalet barn med sammanboende föräldrar och relativt svag ekonomi är dock betydligt högre, cirka 177 000 barn.

Ensamståendehushåll är en utsatt grupp eftersom det bara finns en löneinkomst i hushållet. Det faktum att de ekonomiska familjestöden följer prisutvecklingen eller är fasta belopp snarare än inkomstutvecklingen gör att den disponibla inkomsten för ensamstående med barn - vars inkomster i högre grad utgörs av ekonomiska familjestöd - halkar efter i tider av reallöneutveckling.

Underhållsstöd och bostadsbidrag är viktiga inkomstkällor för många ensamstående med barn, omkring hälften i gruppen ensamstående med barn har bostadsbidrag. Stödsystemen är utformade för att täcka barns behov och ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att möta sina boendekostnader. En konsekvens av detta blir att hushåll som i hög grad är beroende av stöden inte får samma utveckling av sin disponibla inkomst jämfört med hushåll med högre andelar löneinkomster under perioder när lönerna utvecklas snabbare än priserna.

2.5.6 Barnafödandet

Barnafödandet är en viktig välfärdsfråga. Den ekonomiska familjepolitiken har betydelse för barnafödandet. Familjepolitiken bidrar till att ge

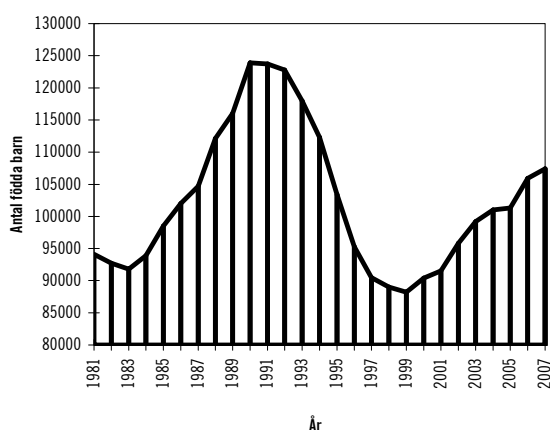
föräldrar möjlighet att förena arbetsliv med familjeliv.

Den svenska familjepolitiken ger i internationell jämförelse omfattande ekonomiskt stöd till barnfamiljer, vilket har en positiv effekt på de materiella förutsättningarna att bilda familj, både genom direkta bidrag och genom att underlätta för föräldrarna att kombinera arbete och familj.

Förutom en stödande familjepolitik och en tillgänglig förskoleverksamhet och skolbarnomsorg av god kvalitet är hög sysselsättning en viktig faktor för barnafödandet. Genom att stöden till barnfamiljerna utformats med utgångspunkt i den s.k. arbetslinjen kommer merparten av barnfamiljernas inkomster från egna arbetsinkomster. Förutsättningarna att kunna försörja en familj är ytterst beroende av sysselsättningsutvecklingen. En fast inkomst förbättrar förutsättningarna för barnafödandet.

Barnafödandet påverkar befolkningsutvecklingen och är därmed av central betydelse för tillväxten i framtiden.

Diagram 2.3 Antal födda barn under 1980–2007

Källa: SCB

Under 1990-talet senare hälft kan en nedgång i antalet födda barn i Sverige observeras. Från 1990 till 1999 sjönk antalet födda från 124 000 till 88 000. Det blev en mycket brant nedgång av barnafödandet efter det att Sverige i skiftet från 1980-tal till 1990-tal haft en av Europas högsta nivåer när det gäller barnafödande. Barnafödandet är generellt högre i länder där föräldraskapet kan kombineras med förvärvsarbete. I de europeiska länder där kvinnorna ofta måste välja mellan barn och förvärvsarbete är barnafödandet i dag lågt.

År 1999 vände nedgången och antalet födda barn har sedan dess stigit varje år. Orsakerna till ökningen är bl.a. sysselsättningsuppgången

under 1990-talets slut och 2000-talets början, de familjepolitiska reformer som genomförts och aviserats sedan 1998 samt en tydlig tendens till senarelagd barnafödande under 1990-talet. Sedan 2003 har ökningen i genomsnittlig ålder vid första barnets födelse avtagit något. För att uppnå reproduktion i befolkningen krävs en fruktsamhet på 2,1 barn per kvinna. Antalet födda barn fortsätter att öka och uppgick 2007 till 107 000 barn. Detta motsvarar en fruktsamhet på cirka 1,88 barn per kvinna.

Utgiftsutvecklingen för familjepolitiken beror, förutom på den samhällsekonomiska utvecklingen, också på den demografiska utvecklingen. Utgifterna för den ekonomiska familjepolitiken ökar när det föds fler barn.

2.5.7 Resultat av verksamhetsmål inom föräldraförsäkringen

Inom området Försäkring var målet 2007 att det samlade uttaget av föräldrapenning ska vara jämställt mellan kvinnor och män. Bland föräldrar till barn födda mellan 1993 och 1998 är gruppen som delar jämställt, dvs. enligt proportionen 40 – 60 procent eller jämnare, liten och relativt oförändrad under åren, omkring fyra procent. Motsvarande andel för föräldrar till barn födda 1999 är fem procent. Bland föräldrar till barn i de yngre åldersgrupperna är uttaget något mer jämställt. Åtta procent av föräldrarna till barn födda 2004 delade jämställt på föräldrapenningdagarna. Männens andel av utbetalda föräldrapenningdagar har tidigare ökat från år till år, särskilt mellan åren 1998 till 2006 då uttaget fördubblades från cirka tio procent till drygt 20 procent. Under 2007 har dock endast en marginell ökning skett. År 2007 utbetalades 20,8 procent av föräldrapenningdagarna till männen och 79,2 procent till kvinnorna.

2.5.8 Resultat av verksamhetsmål inom underhållsstödet

Under området Behovsprövade bidrag är målet 2007 avseende underhållsstödet att barnets försörjning i ökad utsträckning ska regleras direkt mellan föräldrarna. Andelen barn vars föräldrar reglerar underhållet direkt mellan sig har ökat under flera år och även under 2007 är resultatet positivt. Av Försäkringskassans årsredovisning

för 2007 framgår att vid utgången av 2007 betalades fullt underhållsstöd ut för cirka 217 000 barn. Vid samma tidpunkt fanns det cirka 510 000 som inte bodde med båda sina föräldrar. I de fall den bidragsskyldige föräldern har förmåga att återbetala underhållsstöd kan det finnas förutsättningar för föräldrarna att själva komma överens om underhållet. Om de föräldrar som inte har ekonomisk möjlighet att bidra till sina barns underhåll räknas bort – eftersom de enklast sköter underhållet med hjälp av underhållsstödet – innebär det att föräldrarna till cirka 68 procent av alla barn till separerade föräldrar löser underhållsfrågan själva. År 2006 var andelen 67 procent och 2003 var andelen 61 procent.

Med målsättningen om en ökad direktreglering som grund arbetar Försäkringskassan sedan flera år med att öka kunskapen hos separerade föräldrar om att barnets underhåll kan bestämmas genom ett civilrättsligt avtal om underhållsbidrag, eller att underhållsstödet i stället kan bestå av ett utfyllnadsbidrag som fyller upp till det maximala beloppet om 1 273 kronor per månad. På Försäkringskassans hemsida finns sedan hösten 2006 information om hur föräldrar som inte bor tillsammans kan träffa avtal om underhållsbidrag till sina barn. Där finns också blanketter för avtal och ett beräkningsinstrument att tillgå som föräldrarna kan använda för beräkning av underhållsbidrag. Eftersom underhållsbidragen är civilrättsliga är beräkningarna helt beroende av de uppgifter som föräldrarna uppger och innehåller inga uppgifter från Försäkringskassan.

Att fler föräldrar reglerar underhållet själva innebär att antalet ärenden med fullt underhållsstöd minskar. Om alla bidragsskyldiga föräldrar som i dag har betalningsförmåga skulle börja betala underhållet utan Försäkringskassans inblandning skulle detta innebära drygt 60 miljoner kronor per år i minskade förvaltningskostnader. Förutom minskade kostnader för underhållsstödet kan det även finnas ekonomiska fördelar för barn om föräldrarna löser underhållet direkt mellan varandra. Om fler föräldrar beräknar underhållsbidrag enligt föräldrabalkens regler kan många barn få ett högre underhåll än underhållsstödets maxbelopp på 1 273 kronor per månad. Detta beror på att underhållsbidraget beräknas på båda föräldrarnas ekonomiska överskott.

2.6 Revisionens iakttagelser

Ingen granskningsrapport eller revisionsberättelse med invändning har lämnats inom utgiftsområdet.

2.7 Politikens inriktning

Fr.o.m. 2008 gäller ett nytt mål för den ekonomiska familjepolitiken. Målskiftet föranleddes av att det tidigare målet alltför ensidigt fokuserade på den relativa skillnaden i ekonomisk standard mellan hushåll med och utan barn i stället för på den faktiska levnadsstandarden.

Regeringens nya målsättning för den ekonomiska familjepolitiken är att den ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Detta mål sätter större fokus på föräldrarnas möjligheter att möta barnets behov. Det nya målet betonar förutsättningarna snarare än utfallet. Det innebär en viss acceptans för att utfallet inte alltid blir detsamma för alla familjer. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika, men det kan också bero på att familjerna har gjort olika prioriteringar och val som får ekonomiska konsekvenser. Familjepolitiken bör utformas så att barn i ekonomiskt utsatta hushåll får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn.

Familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället. Vår trygghet och känsla av sammanhang grundläggs redan som barn, i den egna familjen. I familjens gemenskap kan ett djupt mänskligt behov tillgodoses – att bli sedd och inte vara utbytbar. I den lilla grupp som en familj utgör får familjemedlemmarna möjlighet att möta kärlek, omtanke och förståelse, men också ställas inför krav och ta ansvar. En modern familjepolitik måste utgå från att familjer är olika, har olika önskemål och behov, och är lika mycket värda.

Regeringen vill att familjepolitiken ska syfta till att stärka föräldrars makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet. Familjepolitiken bör underlätta för föräldrar att kombinera yrkesliv med familjeliv, genom förbättrade möjligheter för båda föräldrarna att delta i arbetslivet och ta hand om barnen när de är små. Förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män bör förbättras. Regeringen vill öka familjer-

nas valfrihet genom att minska den nationella politiska styrningen.

Det är centralt att familjepolitiken präglas av ett tydligt barnperspektiv. Principen om barnets rätt till trygga och utvecklande uppväxtförhållanden bör vara vägledande, liksom barnets rätt till delaktighet och inflytande över frågor som rör barnet. Barn och familjer är olika, har olika önskemål och behov. Regeringen vill möta detta genom att stödja föräldrarna i deras val. Föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnets välbefinnande och ska utifrån familjens livssituation och barnets behov se till barnets bästa. Föräldrarna är också de som känner sina barn bäst. En modern familjepolitik utgår från dessa förutsättningar.

Regeringens avsikt är att familjepolitiken ska öka familjernas valfrihet och stärka föräldrarnas makt över sin livssituation. Regeringen har under 2008 genomfört två delar av den familjepolitiska reform som aviserades i budgetpropositionen för 2007: jämställdhetsbonus och vårdnadsbidrag.

Vårdnadsbidraget ger föräldrar ökade möjligheter att vara hemma och vårda sina barn under den period då barnet är mellan ett och tre år. Vårdnadsbidraget är ett komplement till den offentligt finansierade förskoleverksamheten och kan vara en lösning för de familjer som av olika anledningar och behov söker alternativ till förskoleverksamheten. Lagen om kommunalt vårdnadsbidrag är kompetensutvidgande för landets kommuner och ger dessa möjlighet att införa, finansiera och administrera kommunala vårdnadsbidrag inom vissa ramar.

Barnfamiljernas viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete. Vårdnadsbidraget är därför utformat så att även en kombination av arbete och familjeliv underlättas. Föräldern kan därför förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt. Vårdnadsbidraget kan även reduceras mot graden av nyttjande av offentligt finansierad förskoleverksamhet, vilket möjliggör en kombination av förskoleverksamhet och omsorg i hemmet. Personlig omsorg och kärlek i hemmet samt pedagogik och god kvalitet i förskoleverksamheten är båda betydelsefulla för ett barns utveckling.

Både kvinnor och män ska kunna kombinera familjeliv med arbetsliv. I dag tar kvinnor ut en betydligt större andel av föräldraledigheten och i många fall ett större ansvar för omsorgen om

barnen under uppväxtåren. Kvinnor har också i genomsnitt en lägre förvärvsfrekvens och lägre lön än män. Förutsättningarna för både kvinnor och män att ta ett aktivt och jämlikt ansvar för föräldraskapet bör förbättras, utan att familjerna för den skull fråntas sitt självbestämmande.

Den jämställdhetsbonus regeringen har infört förbättrar förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdhetsbonusen ger föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament till att fördela föräldraledigheten mer jämlikt. En ökad jämställdhet i ansvaret för hem och barn kan bidra till trygga och stabila familjeförhållanden, samt en stärkt relation mellan barnet och båda föräldrarna. Jämställdhetsbonusen förbättrar även förutsättningarna för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden genom förstärkta motiv för återgång till arbete. På så sätt kan jämställdhetsbonusen bidra till att utöka kvinnors förvärvsfrekvens och motverka osakliga löneskillnader.

En väl utbyggd föräldraförsäkring i kombination med jämställdhetsbonus skapar goda förutsättningar för både mammor och pappor att vara hemma med sina barn under den första tiden i sina barns liv och samtidigt behålla anknytningen på arbetsmarknaden. En väl utbyggd förskola i kombination med familjedaghem och vårdnadsbidrag ger föräldrar valfrihet att välja den barnomsorg som passar i just deras situation efter perioden med föräldrapenning.

Riksdagen lämnade i mars 2006 ett tillkännagivande till regeringen om att snarast tillsätta en samlad utredning om bidrag m.m. som påverkar barn till särlevande föräldrar (bet. 2005/06:SfU7). Regeringen bereder frågan.

Situationen för barn till ensamstående föräldrar är en fråga som är mycket angelägen i regeringens arbete. Denna grupp kan behöva ett särskilt stöd från stat och samhälle i vissa situationer. Det är därför viktigt att en ensamstående förälder som till exempel blir allvarligt sjuk och därför inte kan ta hand om sitt barn inte ska hamna i en sämre situation än i en familj där det finns två föräldrar.

Reglerna inom föräldrapenningen är knutna till varje förälder för sig dvs. reglerna särskiljer inte ensamstående föräldrar. Däremot blir inte en ensamstående förälders situation densamma som i familjer med två föräldrar eftersom dessa kan dela på ansvaret av vården av barnet i olika situationer, t.ex. när en av föräldrarna blir sjuk.

I det betänkande som Föräldraförsäkringsutredningen lämnade under hösten 2005 (Reformerad föräldraförsäkring, SOU 2005:73) har särskilt ensamstående föräldrars situation belysts. Utredningen föreslår bland annat att en ny ersättning införs.

Regeringen avser att under våren 2009 återkomma med förslag i frågan om Särskild föräldrapenning. De nya reglerna ska gälla från den 1 januari 2010.

Regeringen följer löpande utvecklingen av förutsättningarna för en god levnadsstandard för alla barnfamiljer och arbetar vidare för ökad målpåfyllelse.

2.8 Budgetförslag

2.8.1 1:1 Allmänna barnbidrag

Tabell 2.6 Anslagsutveckling 1:1 Allmänna barnbidrag

Tusental kronor

År	Utfall	2007	Anslags-sparande	-25 636
2007	Utfall	23 515 636		
2008	Anslag	23 387 000 ¹	Utgifts-prognos	23 458 000
2009	Förslag	23 373 000		
2010	Beräknat	23 344 000		
2011	Beräknat	23 405 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslagets ändamål är att finansiera allmänna barnbidrag. De allmänna barnbidragen består av barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag.

Utgiftsutvecklingen är främst beroende av bidragets nivå och den demografiska utvecklingen såsom antalet födda och invandrade barn. Om antalet bidragsberättigade barn förändras med 5 000 påverkar det anslagsbelastningen med cirka 70 miljoner kronor. Under budgetåret 2007 uppgick utgifterna för de allmänna barnbidragen till cirka 23 516 miljoner kronor. Det innebär att utgifterna detta år översteg anslaget med 26 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 23 458 miljoner kronor, vilket är 71 miljoner kronor högre än anvisat anslag. Den förändrade anslagsnivån förklaras av en ökning i antalet bidragsberättigade barn.

Regeringens överväganden

De allmänna barnbidragen syftar till att ge alla barnfamiljer lika förutsättningar till en god ekonomisk levnadsstandard. Barnbidraget är ett generellt stöd och är lätt att överblicka samt enkelt och förhållandevis billigt att administrera.

Bedömningen av anslagsbehovet utgår från Statistiska centralbyråns senaste befolkningsprognos från maj 2008. Antalet födda barn har ökat varje år sedan 2000. Under 2007 föddes det drygt 107 400 barn vilket är det högsta antalet sedan 1994. Antalet barn som passerar 16-årsgränsen och faller ut ur barnbidragssystemet ökar dock mer än antalet födda enligt befolkningsprognosen fram till 2010. Det totala antalet barn och ungdomar under 16 år kommer därför att minska och utgifterna för allmänna barnbidrag beräknas därmed fortsätta att minska fram till 2010 för att därefter öka igen.

Tabell 2.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Allmänna barnbidrag

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	23 387 000	23 387 000	23 387 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym	-14 000	-43 000	18 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	23 373 000	23 344 000	23 405 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 23 373 000 000 kronor anvisas för anslaget 1:1 *Allmänna barnbidrag* för 2009. För åren 2010 och 2011 beräknas anslaget till 23 344 000 000 respektive 23 405 000 000 kronor.

2.8.2 1:2 Föräldraförsäkring

Tabell 2.8 Anslagsutveckling 1:2 Föräldraförsäkring

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2007		27 662 182		737 018
2008	Anslag	29 426 124 ¹	Utgifts- prognos	29 264 623
2009	Förslag	31 148 179 ²		
2010	Beräknat	33 159 442		
2011	Beräknat	35 179 569		

¹Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

²2 767 000 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2009 varav -130 661 tkr avser regleringsbelopp för 2006.

Anslaget används för föräldraförsäkring. Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning i samband med barns födelse, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Utgiftsutvecklingen inom föräldraförsäkringen är främst beroende av ersättningsnivån, antal födda barn och fördelning av ersättningsdagar mellan föräldrarna. Förändringar i födelsetalet påverkar redan på kort sikt användningen av både föräldrapenning, havandeskapspenning och de tio s.k. pappadagarna inom den tillfälliga föräldrapenningen. På längre sikt påverkas även tillfällig föräldrapenning för vård av barn.

Tabell 2.9 Anslagets komponenter

Miljoner kronor

	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräkning 2010	Beräkning 2011
Föräldrapenning	22 043	23 817	25 397	26 978
ÅP-avgift	2 146	2 322	2 476	2 630
Tillfällig föräldrapenning	4 146	4 079	4 311	4 550
ÅP-avgift	423	398	420	444
Havandeskapspenning	462	485	506	526
ÅP-avgift	45	47	49	51
Totalt	29 265	31 148	33 159	35 179

Föräldrapenning

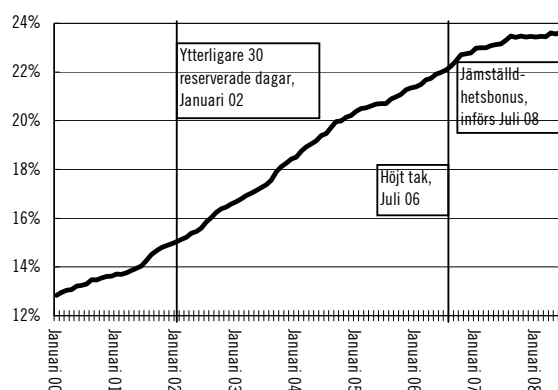
Under 2007 utbetalades föräldrapenning för totalt 45,3 miljoner dagar vilket är 4,2 procent fler än 2006. Medelersättningen 2007 per ersatt dag var 430 kronor för kvinnor, 550 kronor för män och 436 kronor för samtliga. Ökningen av

utbetalda dagar var främst en följd av det stigande antalet födda barn. Under 2007 föddes cirka 107 000 barn vilket är det högsta antalet sedan 1994. Av de cirka 630 000 föräldrar som föräldrapenning betalades till 2007 var 56 procent kvinnor och 44 procent män. Männen andel av utbetalda dagar 2007 var 20,8 procent vilket är en svag ökning jämfört med 2006.

Antalet dagar uttagna av män har ökat kontinuerligt sedan föräldrapenningen infördes. Diagram 2.4 visar utvecklingen från 2000 t.o.m. juli 2008. Ett flertal reformer har genomförts under perioden för att papporna ska öka sitt uttag. De senast genomförda var ökningen av antalet reserverade dagar från 30 till 60 för vardera föräldern i januari 2002 och höjningen av taket inom föräldrapenningen från 7,5 till 10 prisbasbelopp i juli 2006. Trots detta har den tidigare relativt konstanta ökningen av andelen dagar som papporna har tagit ut avbrutits. Från augusti 2007 har andelen av föräldrapenningdagarna som papporna tagit ut varit i stort sett oförändrad.

Sedan den 1 juli 2008 har föräldrar möjlighet att få en jämställdhetsbonus när de delar på föräldrapenningen och den ena föräldern arbetar när den andra är föräldraledig. Denna reform förbättrar förutsättningarna för ett jämställt uttag av föräldrapenningen mellan kvinnor och män. Jämställdhetsbonusen omfattar barn som föds fr.o.m. den 1 juli 2008.

Diagram 2.4 Pappornas andel av uttagna föräldrapenningdagar, 12 månaders glidande medelvärde

Tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning består av ersättning för vård av barn, pappadagar i samband med barns födelse och kontaktdagar för barn som omfattas

av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Totalt betalades det ut drygt 5,3 miljoner dagar med tillfällig föräldrapenning under 2007 varav cirka 4,5 miljoner för vård av barn. Medelersättningen 2007 per ersatt dag var 705 kronor för kvinnor och 834 kronor för män.

Användningen av tillfällig föräldrapenning är relativt jämnt fördelad mellan kvinnor och män. De dagar som används för vård av sjukt barn utgör den största delen av förmånen. Av dessa dagar betalades 36 procent ut till män under 2007.

Tillfällig föräldrapenning ska ge föräldrar ekonomiskt stöd när barn blir sjuka eller när deras ordinarie vårdnadshavare blir sjuk och föräldern därför behöver avstå från sitt förvärsarbete. Regeringen är därför angelägen om att denna förmån ur ett legitimitetsperspektiv inte används felaktigt. I syfte att hindra ett missbruk av tillfällig föräldrapenning gäller fr.o.m. den 1 juli 2008 att en förälder, för rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn som inte har fyllt tolv år, med intyg eller på annat sätt ska styrka barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola där barnet normalt vistas.

Havandeskapspenning

Kostnad för havandeskapspenning är starkt knuten till antalet födda barn. Antalet födda under 2007 är cirka 1 100 fler än under 2006. Havandeskapspenning betalades ut för 932 000 dagar under 2007 vilket är en ökning med 5,5 procent jämfört med 2006. Antalet kvinnor som beviljats havandeskapspenning har ökat med cirka 1 500 personer 2007 jämfört med 2006. Andelen gravida som beviljats havandeskapspenning under 2007 var 22,8 procent, en ökning med cirka 0,9 procentenheter jämfört med 2006. Medelantalet utbetalda dagar för de kvinnor som har fått havandeskapspenning har varit närmast oförändrat under hela 2000-talet.

Regeringens överväganden

Utgiftsutvecklingen inom föräldraförsäkringen är främst beroende av ersättningsnivå, antal födda barn och fördelning av ersättningsdagarna mellan föräldrarna. Utgiftsökningen under perioden 2009-2011 kan främst hänföras till SCB:s

nya befolkningsprognos av vilken det framgår en ökning av antalet födda barn jämfört med tidigare prognos.

Tabell 2.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Föräldraförsäkring

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	29 426 124	29 426 124	29 426 124
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	25 000	-2 000	-2 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	113 574	72 709	-67 050
Volymer	1 583 481	3 662 609	5 822 495
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	31 148 179	33 159 442	35 179 569

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 31 148 179 000 kronor anvisas för anslaget 1.2 *Föräldraförsäkring* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 33 159 442 000 respektive 35 179 569 000 kronor.

2.8.3 1:3 Underhållsstöd

Tabell 2.11 Anslagsutveckling 1:3 Underhållsstöd

Tusental kronor				
2007	Utfall	2 123 192	Anslags-sparande	-6 192
2008	Anslag	2 090 000 ¹	Utgifts-prognos	2 062 000
2009	Förslag	1 986 000		
2010	Beräknat	1 932 000		
2011	Beräknat	1 875 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för underhållsstöd och förlängt underhållsstöd. Genom underhållsstödet garanterar samhället att ett barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte fullgör sin underhållsskyldighet.

Utgiftsutvecklingen för underhållsstödet är beroende av omvärldsfaktorer som staten inte direkt kan styra, som exempelvis antal separationer, antal barn, födelsetal och löneutvecklingen. Utgiftsstyrande faktorer som staten kan påverka är bl.a. underhållsstödets nivå, procentsatserna som bestämmer återbetalningsskyldigheten samt

storleken på det grundavdrag på inkomsten som får göras innan återbetalningsskyldigheten beräknas. Om antalet barn förändras med 1 000 påverkar det anslagsbehovet med cirka 15 miljoner kronor per år.

Inbetalningsgraden från bidragsskyldiga för 2009 bedöms till 71 procent av det debiterade beloppet exklusive inbetalningar från Kronofogdemyndigheten. Om inbetalningsgraden avviker med en procent påverkar det anslagsbehovet med drygt 26 miljoner kronor. Om timlöneutvecklingen ökar med en procentenhet minskar utgifterna med drygt 21 miljoner kronor.

Under 2007 översteg utgifterna för underhållsstödet anvisade medel med drygt 6 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 2 062 miljoner kronor, vilket är 28 miljoner kronor lägre än anvisade medel.

Regeringens överväganden

Utgifterna för underhållsstöd har minskat mellan 2006 och 2007. Detta beror främst på att det totala antalet barn inom underhållsstödssystemet minskar. Antalet barn med fullt underhållsstöd minskade med 3,9 procent medan antalet barn med utfyllnadsbidrag ökade med 3,7 procent och antalet barn där underhållsstöd lämnas när barn bor växelvis ökade med 8,3 procent. Förklaringen till ökningen av antal barn med utfyllnadsbidrag och växelvisbidrag är effekten av de regeländringar som trädde i kraft den 1 februari 2006.

Sammanlagt debiterat belopp för bidragsskyldiga har minskat under de senaste åren. Anledningen till det är den höjning av grundavdraget, dvs. det belopp som den bidragsskyldige får förbehålla sig för egna levnadskostnader innan han eller hon åläggs återbetalningsskyldighet, som trädde i kraft den 1 februari 2006. De bidragsskyldigas inkomster påverkar det debiterade beloppet och därmed inbetalningsgradens storlek. De senaste två åren har inbetalningsgraden från såväl de bidragsskyldiga själva som genom Kronofogdemyndighetens försorg ökat.

Kostnaden för underhållsstödet minskar under perioden 2009-2011. Detta beror främst på att antalet barn inom underhållsstödssystemet minskar. De årskullar som kommer in i systemet är mindre än de årskullar som lämnar systemet. Ytterligare en orsak är att den andel av det debiterade beloppet som de bidragsskyldiga föräldrarna har att återbetala ökar. De minskande

utgifterna för underhållsstöd beror även på att fler föräldrar väljer att reglera sin underhållsskyldighet gentemot barnet utanför underhållsstödssystemet.

Tabell 2.12 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Underhållsstöd

Tusental kronor			
	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	2 090 000	2 090 000	2 090 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym	-104 000	-158 000	-215 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 986 000	1 932 000	1 875 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 986 000 000 kronor anvisas för anslaget 1:3 *Underhållsstöd* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 1 932 000 000 respektive 1 875 000 000 kronor.

2.8.4 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Tabell 2.13 Anslagsutveckling 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Belopp
2007	Utfall	28 260		6 176
2008	Anslag	35 784 ¹	Utgifts-prognos	25 495
2009	Förslag	35 784		
2010	Beräknat	35 784		
2011	Beräknat	35 784		

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för bidrag till kostnader för internationella adoptioner enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag utgår för närvarande med 40 000 kronor per barn och lämnas för de adoptioner som förmedlas av en sammanslutning auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling. Bidraget administreras av Försäkringskassan.

Regeringens överväganden

Under 2007 kom totalt 800 barn i åldern 0-10 år till Sverige för adoption, varav 681 barn kom genom auktoriserade sammanslutningar. Antalet adopterade varierar bl.a. med den ekonomiska och sociala utvecklingen i ursprungsländerna och de krav dessa länder ställer på de sökande. Antalet utländska barn som kommer till Sverige för adoption genom auktoriserad sammanslutning har varierat mellan knappt 700 till 1000 per år under de senaste tio åren. Regeringen bedömer att antalet adoptioner av utländska barn kommer att uppgå till cirka 900 per år under åren 2009-2011.

Tabell 2.14 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Bidrag till internationella adoptionskostnader

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	35 784	35 784	35 784
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	35 784	35 784	35 784

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 35 784 000 kronor anvisas för anslaget 1:4 *Bidrag till kostnader för internationella adoptioner* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 35 784 000 kronor för respektive år.

2.8.5 1:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2007	Utfall	1 009 277	Anslags-sparande	-22 097
2008	Anslag	1 007 000 ¹	Utgifts-prognos	998 000
2009	Förslag	991 000		
2010	Beräknat	975 000		
2011	Beräknat	948 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för barnpension och efterlevandestöd till barn. Förmånerna ges till barn under 18 år vars ena eller båda föräldrar har avlidit och ska garantera dem en rimlig ekonomisk standard. För barn som går i grundskola, gymnasium eller liknande kan barnpensionen förlängas, längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år.

Utgiftsutvecklingen är stabil. Utgifterna styrs främst av utvecklingen av inkomstindex och prisbasbelopp.

Regeringens överväganden

Reglerna för barnpension innebär att ett efterlevandepensionsunderlag, som är knutet till den avlidne förälderns intjänade och framtida pensionsrätt i ålderspensionssystemet, ligger till grund för beräkningen av barnpensionen. Grundskyddet, efterlevandestöd till barn, utgör en lägsta garanterad nivå för barnet och betalas ut som en utfyllnad till barnpensionen. Barnpensionen minskar efterlevandestödet till barn krona för krona. Grundskyddets utformning siktar till att säkra barnets rätt till en garanterad ersättning när det förlorar en eller båda sina föräldrar. Stödet syftar även till att bibehålla överensstämmelse mellan efterlevandestödet och underhållsstödet. Stödet ges så länge barnet är bosatt i Sverige.

Från anslaget bekostas barnpension i form av inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn. Från och med 2003 finansieras inkomstgrundad barnpension med efterlevandepensionsavgift enligt socialavgiftslagen (2000:980). Efterlevandestöd till barn finansieras med skattemedel.

För innevarande budgetår beräknas utgifterna till cirka 998 miljoner kronor.

Tabell 2.16 Härlledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	1 007 000	1 007 000	1 007 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	39 000	65 000	76 000
Volymer	-55 000	-97 000	-135 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	991 000	975 000	948 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 991 000 000 kronor anvisas under anslaget 1.5 *Barnpension och efterlevandestöd till barn* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 975 000 000 respektive 948 000 000 kronor.

2.8.6 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Tabell 2.17 Anslagsutveckling 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2007	2 637 284		123 216
2008	2 718 900 ¹		2 665 900
2009	Förslag	2 741 900	
2010	Beräknat	2 789 000	
2011	Beräknat	2 804 300	

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² 237 900 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2009 varav -7 023 tkr avser regleringsbelopp för 2006.

Anslaget används för vårdbidrag för funktionshindrade barn. Syftet med vårdbidrag är att ge en förälder möjlighet att i hemmet ta hand om ett sjukt eller funktionshindrat barn med behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömning av rätt till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder.

Vårdbidragets utgiftsutveckling styrs främst av prisbasbeloppsutvecklingen och av antalet barn med vårdbidrag. En avvikelse med 100 kronor på prisbasbeloppet påverkar anslagsbelastningen med 6 miljoner kronor. Om antalet nettobidrag avviker med 100 från prognosen påverkar det anslagsbelastningen med 12 miljoner kronor.

År 2007 uppgick utgifterna för vårdbidraget till 2 637 miljoner kronor. Det innebär att utgifterna detta år understeg anslaget med drygt 123 miljoner kronor. För innevarande år beräknas utgifterna till cirka 2 666 miljoner kronor vilket är drygt 50 miljoner kronor lägre än anvisade medel.

Regeringens övervägande

Antalet hela vårdbidrag beräknas fortsätta att minska under hela perioden. Halva vårdbidrag beräknas ligga kvar på nuvarande antalsnivå. Samtidigt beräknas fjärdedels och tre fjärdedels vårdbidrag öka marginellt. Sammantaget med SCB:s befolkningsstatistik förväntas en marginell utgiftsökning av anslaget.

Tabell 2.18 Härlledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	2 718 900	2 718 900	2 718 900
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	109 500	191 600	242 000
Volymer	-86 500	-121 500	-156 600
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 741 900	2 789 000	2 804 300

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 2 741 900 000 kronor anvisas för anslag 1:6 *Vårdbidrag för funktionshindrade barn* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 2 789 000 000 respektive 2 804 300 000 kronor.

2.8.7 1:7 Pensionsrätt för barnår

Tabell 2.19 Anslagsutveckling 1:7 Pensionsrätt för barnår

Tusental kronor

2007	Utfall	4 592 000	Anslags- sparande	0
2008	Anslag	4 833 000 ¹	Utgifts- prognos	4 833 000
2009	Förslag	5 077 000		
2010	Beräknat	5 332 000		
2011	Beräknat	5 587 000		

¹Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/2008:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2009

Anslaget används för statlig ålderspensionsavgift för pensionsrätt för barnår s.k. barnårsrätt. Denna ska stödja den förälder i familjen som har lägst inkomst och/eller tagit störst del av vårdnaden av barnet. Barnårsrätten för ett år läggs samman med den pensionsgrundande inkomst som föräldern har tillgodoräknats för inkomståret vilket innebär att dennes ålderspension förstärks.

Anslaget har tillkommit med anledning av det reformerade ålderspensionssystemet (prop. 1997/98:151, bet. 1997/98:SfU 13 och 14, rskr. 1997/98:315 och 320) och omfattar statlig ålderspensionsavgift för barnårsrätt.

Utgiftsutvecklingen för anslaget styrs främst av pris- och inkomstbasbeloppens utveckling, utvecklingen av födelsetalen, timlöneutvecklingen, inflation och arbetslöshet. Under budgetåret 2007 uppgick utgifterna för pensionsrätt för barnår till 4 592 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 4 833 miljoner kronor.

Det reformerade ålderspensionssystemet baseras på livsinkomsten. I ett sådant system finns behov av särskild kompensation för frånavaro från arbetsmarknaden som inte rimligen bör slå igenom som minskad pensionsrätt. Ett sådant exempel är föräldrar med små barn som ofta avstår helt eller delvis från att förvärvsarbeta.

Föräldrar med små barn kan ges pensionsrätt för barnår genom att tillgodoräknas pensionsrätt i form av pensionsgrundande belopp för barnår.

Pensionsgrundande belopp för barnår kan tillgodoräknas fr.o.m. det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli–december, fr.o.m. det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år.

Föräldrarna kan själva välja vem av dem som ska tillgodoräknas barnårsrätt. Om de inte gör ett aktivt val kommer den förälder som har den lägsta pensionsgrundande inkomsten det aktuella året att automatiskt tillgodoräknas barnårsrätt. Eftersom det i hög utsträckning är kvinnor som har de lägsta inkomsterna kommer denna förmån främst kvinnor till godo. För föräldrar med mer än ett gemensamt barn i berättigad ålder kan endast en av föräldrarna tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för ett och samma barnår.

För varje år som en förälder tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår beräknas en fiktiv inkomst. Den fiktiva inkomsten kan beräknas på tre sätt. Det alternativ som ger det förmånligaste utfallet för ett givet år används.

- Utfyllnad till föräldrarnas pensionsgrundande inkomst året före barnets födelse,
- utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år,
- ett för alla försäkrade enhetligt belopp.

Utfyllnad kan ske upp till en viss pensionsgrundande inkomst. Endast inkomster upp till intjänandetaket beaktas vid jämförelserna.

Utifrån det pensionsgrundande beloppet ska pensionsrätt beräknas med 18,5 procent av underlaget. För dessa pensionsgrundande belopp, i likhet med pensionsgrundande inkomster, betalar staten en statlig ålderspensionsavgift om 18,5 procent. Det är denna avgift som ska belasta anslaget.

Barnårsrätt för adoptivföräldrar ges under fyra år, räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård och längst tills barnet fyller tio år.

Regeringens överväganden

Anslagsbeloppet för 2009 är 5 077 000 000 kronor sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2006 som är –53 765 000 kronor.

Tabell 2.20 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:7 Pensionsrätt för barnår

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	4 833 000	4 833 000	4 833 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	79 000	129 000	174 000
Volymer	165 000	370 000	580 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	5 077 000	5 332 000	5 587 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 5 077 000 000 kronor anvisas under anslaget 1.7 *Pensionsrätt för barnår* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 5 332 000 000 respektive 5 587 000 000 kronor.

2.8.8 1:8 Bostadsbidrag

Tabell 2.21 Anslagsutveckling 1:8 Bostadsbidrag

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Övrigt	Totalt
2007	Utfall	3 376 979	Anslags-sparande	-1 077
2008	Anslag	3 199 000 ¹	Utgifts-prognos	3 121 000
2009	Förslag	3 113 000		
2010	Beräknat	3 032 000		
2011	Beräknat	2 937 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/2008:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för bostadsbidrag till barnfamiljer samt till ungdomar som fyllt 18 men inte 29 år utan barn. Bostadsbidragets storlek bestäms av hushållets sammansättning, bostadskostnaden, bostadens storlek och den bidrags-

grundande inkomsten. Utgifterna för bostadsbidraget styrs i huvudsak av makroekonomiska faktorer som t.ex. arbetslöshets-, sysselsättnings-, inkomst- och bostadskostnadsutvecklingen. Det innebär att det framför allt är konjunkturutvecklingen som påverkar om kostnaderna för bostadsbidragen ökar eller minskar. Om t.ex. bidragshushållens inkomst skulle öka med i genomsnitt en procentenhet skulle utgifterna för bostadsbidraget minska med knappt 30 miljoner kronor per år. Även demografiska förändringar kan påverka kostnadsbilden, t.ex. ökat antal födda och invandrade barn.

Under budgetåret 2007 uppgick utgifterna för bostadsbidraget till nära 3 400 miljoner kronor. Detta innebär att utfallet för 2007 understeg anslagsbeloppet med cirka 81 miljoner kronor. Eftersom det fanns ett ingående överföringsbelopp på drygt 82 miljoner kronor från 2006 innebär detta ett överskridande av tilldelade medel med drygt 1 miljon kronor. För innevarande budgetår beräknas utgifterna understiga anslaget med cirka 78 miljoner kronor.

De hushåll som idag får bostadsbidrag är främst barnfamiljer, särskilt ensamstående med barn. Av landets drygt 1 miljon hushåll med barn fick cirka 19 procent bostadsbidrag någon gång under 2007. Sett över hela prognosperioden minskar denna andel med ett par procentenheter fram till 2011. Förklaringen till det är bl.a. att lönenivån förväntas öka under perioden, i kombination med att inkomstgränser och bostadskostnadsgränser inte är fasta och inte har förändrats sedan 1997. En trend som framgår är att antalet hushåll minskar medan det genomsnittliga bostadsbidraget per månad ökar. Detta förklaras delvis av att de hushåll som finns kvar i systemet är de med lägst inkomst i förhållande till försörjningsbörda. Ökningen av bostadskostnaderna bidrar också till denna utveckling.

Tabell 2.22 Volym och medelersättningar för bostadsbidraget 2007–2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Antal hushåll med preliminärt bostadstillägg					
Barnhushåll	194 710	179 583	176 516	170 532	165 866
Hushåll utan barn	55 714	48 484	45 761	44 654	42 226
Antal bidrag (månadsutbetalningar)					
Ensamstående med barn	1 263 110	1 142 668	1 079 427	1 013 629	945 770
Sammanboende med barn	431 035	411 982	412 805	410 978	406 397
Hushåll med enbart umgängesbarn	164 066	144 487	134 307	123 675	112 740
Antal bidrag till ungdomshushåll	401 066	353 083	350 154	312 488	287 839
Genomsnittligt (utbetalat) preliminärt bidrag, kr./mån					
Ensamstående med barn	1 812	1 850	1 885	1 907	1 937
Sammanboende med barn	1 933	2 038	2 140	2 209	2 301
Hushåll med enbart umgängesbarn	1 210	1 274	1 338	1 379	1 435
Ungdomshushåll	708	736	762	793	814

Källa: Försäkringskassan

Utgifterna för bostadsbidraget har minskat under senare delen av 1990-talet och 2000-talet. Minskningen beror dels på den samhällsekonomiska utvecklingen, dels på att bostadsbidragssystemet reformerats.

Bostadsbidraget är preliminärt och baseras på uppskattade årsinkomster när det utbetalas. Slutligt bostadsbidrag bestäms i efterhand på grundval av taxeringen för varje kalenderår. Den som haft lägre inkomster än vad som preliminärt uppskattats får en tilläggsutbetalning. Den som haft högre inkomster än vad som preliminärt uppskattats får betala tillbaka det belopp som betalats ut för mycket. Försäkringskassan har sedan den första inkomstavstämningen 1999 årligen gjort uppföljningar av inkomstavstämningarnas resultat. Resultatet för inkomstavstämningen 2008, som avser bidragsåret 2006, visar att de flesta hushåll, 57 procent, har fått rätt preliminärt bostadsbidrag varför återbetalning eller tilläggsutbetalning inte är aktuell i dessa fall. Vidare visar avstämningen mellan preliminärt och slutligt bostadsbidrag att cirka 30 procent av hushållen under bidragsåret fått ett för högt bidrag. Dessa hushåll ska tillsammans återbetala cirka 376 miljoner kronor. Cirka 13 procent av hushållen har fått ett för lågt bidrag utbetalt under bidragsåret och ska tillsammans dela på 156 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Riksdagen beslutade under 2005 om ändrade regler för bostadsbidrag (prop. 2004/05:112). Lagen trädde i kraft den 1 november 2005 och tillämpas på bostadsbidrag från och med den 1 januari 2006. Förändringarna innebar bland annat att den del av bostadsbidraget som lämnas som särskilt bidrag till barnfamiljerna höjts samtidigt som den bostadskostnadsbaserade delen av bostadsbidraget minskade. Vidare infördes ett umgängesbidrag till föräldrar som på grund av vårdnad eller umgänge har sina barn tidvis boende hos sig.

Tabell 2.23 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:8 Bostadsbidrag

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	3 199 000	3 199 000	3 199 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-61 000	-127 000	-187 000
Volym	-25 000	-40 000	-75 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 113 000	3 032 000	2 937 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 3 113 000 000 kronor anvisas för anslaget 1.8 *Bostadsbidrag* för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 3 032 000 000 respektive 2 937 000 000 kronor.